

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد محق

۲۹ نومبر ۲۰۲۲



محمد محق

در دفاع از کثرتگرایی

کمتر جامعه و کشوری را در دنیا می‌توان سراغ داشت که یکدست و خالص باشد. همه جوامع انسانی به درجاتی متکثر هستند، به لحاظ نژادی، زبانی، مذهبی، طبقاتی، سیاسی، یا فرهنگی. سخن در این جا بر سر اثبات این تکثر نیست، زیرا این حقیقتی تثبیت شده است، سخن از به رسمیت شناختن آن است. به رسمیت شناختن تکثر در یک جامعه به این معناست که اهالی هر یک از فرهنگ‌ها، زبان‌ها، مذاهب‌ها، حزب‌ها، و آئین‌های مختلف از جایگاه مساوی در برابر قانون برخوردار باشند، به فرصت‌های مساوی در عرصه‌های اقتصادی و برخورداری از منابع دسترسی داشته باشند، امکان‌های مشابه در عرصه‌های سیاسی در اختیار آنان قرار بگیرد، و تبعیضی مثبت به سود یکی و منفی به زیان دیگری وجود نداشته باشد.

بخشی از بحران‌ها و منازعاتی که در دنیا جریان دارد به همین جا بر می‌گردد، یعنی در جایی که تکثر جوامع به رسمیت شناخته نمی‌شود، و دستگاه قدرت، چه در دست یک فرد است و چه در دست یک گروه یا جریان، تلاش می‌کند دیگران را انکار کند و همه جامعه را به زعم خود یکدست بسازد. چنین تلاشی چه از روی حسن نیت و به قصد استحکام شیرازه یک کشور صورت بگیرد و چه از روی خبث نیت و به قصد سرکوب آگاهانه کسی که "دیگری" انگاشته می‌شود، در هر حالت نتایج آن وخیم و ویرانگر خواهد بود. در این جا مهم نیست که یک طرف به لحاظ عدد و کمیت انسانی اکثریت پنداشته می‌شود و دیگری اقلیت. اکثریت بودن و اقلیت بودن در ذات خود نه ارزشی مثبت است و نه منفی و به هیچ صورت نمی‌تواند دلیلی بر برخورداری از امتیازاتی یا محرومیت از آن باشد.

افزون بر این توجه به اقلیت‌ها و مصون داشتن حقوق آنان یکی از معیارهای مهم سنجش کشورها از حیث پختگی و بلوغ اجتماعی است. در جوامع رشدیافته این آگاهی وجود دارد که اگر اهالی یک مذهب، زبان یا تبار خاص، فرضاً، اکثریت باشند آن‌ها به صورت طبیعی از امکان‌ها و فرصت‌های بیشتر و بهتری برخوردار هستند، و جای نگرانی نیست و اگر فرضاً حق شان تلف شود آسان‌تر از دیگران می‌توانند دعوا کنند و حق از دست رفته را باز پس

بگیرند. از این جهت تمرکز در این جوامع بر این است که حقوق اقلیت‌ها محفوظ باشد و چون آنان آسیب‌پذیرتر هستند باید تدابیر بیشتری برای حفظ حقوق و مزایای شان در نظر گرفته شود. از این رو هر چه جوامع رشد یافته‌تر و انسانی‌ترند به حقوق اقلیت‌ها توجه بیشتر توجه دارند، و این مسؤولیت را کسانی که اکثریت پنداشته می‌شوند بیشتر از دیگران احساس می‌کنند.

نتیجه تکامل اجتماعی البته این است که اساساً بحث اکثریت و اقلیت رنگ ببازد و هر شهروند به حیث فرد دارای ارزش و جایگاه مساوی با بقیه شهروندان باشد و فردیت او ملاک برخورداری از حقوق و امتیازات در نظر گرفته شود نه هویت گروهی یا تباری او. اگر گروه یا جماعتی در پی آن است که جامعه‌ای را به سوی امنیت و رفاه پیش براند باید بخشی از ستراتیژی آن دفاع از کثرت‌گرایی و حمایت از تنوع موجود در یک جامعه باشد، تا همه شهروندان با هر سلیقه، گرایش، باور و تباری احساس امنیت و مصونیت کنند. گرایش متضاد کثرت‌گرایی انحصارگرایی است که می‌کوشد ساحة عمومی را در کنترل خود بگیرد و دیگران را از آن بیرون براند. انحصارگرایی از هر نوعی که باشد، دینی، سیاسی، فرهنگی، زبانی، یا تباری، یکی از عوامل اساسی منازعات خونین در تاریخ بشر است. باید به نهادینه کردن کثرت‌گرایی و محو انحصارگرایی کمر بست.